

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus VII. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

exponantur. *R.* Si auferantur parentibus, & constituantur in loco, ubi nullum perversionis periculum, non fit injuria parentibus, cum illorum jus & patria potestas se non extendat ad spiritualia, & ad salutem adeo necessaria, nec prævalere possit præcepto Divino Baptismi susceptionem omnibus injungenti. Certè Catholicis parentibus, si nolent concedere, ut sui liberi baptizentur, nulla fieret injuria, si iis invitis baptizarentur: ergo nec Infidelibus. Neque fit injuria Sacramento Baptismi, si infantes relinquuntur parentibus, sicut non fit injuria Sacramento Pœnitentiæ, si absolvatur constitutus in relabendi periculo, physicè aut moraliter inaufribili. Dein sæpe contingit mori liberos ante adeptum usum rationis: item usum rationis adepti possunt adhuc auferri parentibus justè, quia jam subiecti potestati Ecclesiæ, & huic parère tenentur. Imò etiam relictì apud parentes abstinere possunt ab omni peccato gravi contra Jus Naturale, & sic salvari, aliàs, si baptizati non fuissent, nunquam salvandi. Cœterum si unus parentum non esset invitus, vel si credatur infans brevè moriturus, juxta omnes licitè baptizaretur.

TITULUS VII.

De Hæreticis.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Hæresis, & Hæreticus, & quotuplex.
2. 3. Qua pœna in Hæreticos, eorùmque Credentes, statuta, & in usu sint.

Nn §

4. §.

4. 5. *Quinam absolvere possint à peccato Hæreses præsertim in Germania.*
 6. 7. *Qualiter prohibitum sit legere, & retinere libros Hæreticorum, & quales.*
 8. *Quinam alii adhuc libri sint prohibiti.*
 9. *An Hæretici tolerari, & cum ipsis communicari possit.*
 10. 11. *An & qualiter cum ipsis disputare liceat, vel expediat.*
 12. *Quis sit Judex in causa Hæresis.*

Hæresis, vox Græca, Latine, *Electio*, *Sectæ* vel *Divisio*, est error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tenet contra aliquam veritatem Fidei Catholicæ, sufficienter revelatam & cognitam. Communis cum Thoma 2. 2. q. 11. à 1. & 2. Unde Hæreticus est qui baptizatus habet vel tuetur voluntariè & pertinaciter errorem contra aliquam Fidei Catholicæ veritatem. Quapropter *negativè* dubius in fide, qui de aliquo Fidei articulo suspendit iudicium suum, ita ut nec affirmet nec neget: item qui foris exterius negat Fidem, in mente tamen retinet, non est hæreticus; quia non habet iudicium intellectuale erroneum circa Fidem? quamvis posterior peccet graviter contra obligationem profitendi Fidei. Hæreticus, sic definitus, dicitur *formalis*: huic opponitur *materialis*, qui quidem adhæret errori in Fide, sed ex ignorantia, simplicitate, sinistra informatione, paratus interea, actu vel habitu, errorem deponere cognita veritate. Et tales ex gravibus causis iudico plurimos esse vel plerosque in Germania, qui nati & educati sunt ab hæreticis parentibus.

tibus. Strictè loquendo hi non sunt Hæretici, ed quòd generali assensu, quo credunt omnia à DEO revelata, & à vera Christi Ecclesia ad credendum proposita, corrigant suum errorem; ac re ipsa ad Catholicos pertinent. Ex Hæreticis alii dicuntur & sunt *interni* tantùm, qui errorem sola retinent mente: alii *externi* simul, qui errorem suum exterius produnt verbò, factò, vel alio signo, cum intentione eam profitendi. Rursus alii dicuntur *tolerati*, cum quibus habitare & communicare licet, & quibus suæ Sectæ exercitiũ est permissum, quales in Germania sunt *Lutherani*, qui se *Evangélicos*, & *Calvanista*, qui se *Reformatos* vocitant & sæpe communi nomine *Protestantes* dicuntur. Alii *non-tolerati*, quibus inter Catholicos non conceditur domicilium, jus civitatis, minùs Religionis exercitium, & communicatio, si sint nominatim excommunicati. In Imperio Romano tolerati non sunt *Zwingliani*, *Hussitæ*, *Anabaptistæ*, & nulli alii præter dictos *Lutheranos* & *Calvinistas*.

Contra gravissimum hoc & perniciosissimum hæreseos crimen (utpote gravius, quàm sit crimen læsæ Majestatis Humanæ) vel ut impediatur, vel ut eliminetur, plurima ab utroque Jure, præsertim SS. Canonibus, statuta salubriter sunt, uti variæ pænæ, prohibitio librorum hæreticorum, disputationis de rebus fidei cum hæreticis, communicationis cum iisdem, & Inquisitio contra hæreticam pravitatem, ad preces S. Dominici instituta, tanquam tribunal hæreseos, ad quòd non solùm ejus auctores & disseminatores, sed etiam patroni, & de ea suspecti debeant trahi, de quibus deinceps breviter, adeóque

Dico

2 Dico I. In hæreticos formales & externos statutæ pœnæ aliæ sunt spirituales & Canonicae, ac aliæ temporales & Civiles. *Canonicae & spirituales* sunt I. Excommunicatio latæ sententiæ, quæ in Bulla Cœnæ reservatur Sedi Apostolicæ. 2. Irregularitas & inhabilitas ad Ordines Clericales, Beneficia, & Officia Ecclesiastica. 3. Privatio Beneficiorum, Officiorum, & Dignitatum Ecclesiasticarum, imò & degradatio. 4. Privatio exercitii Ordinum & jurisdictionis spiritualis. 5. Privatio sepulturæ in loco sacro. 6. Divortium, quod contra lapsum in hæresim instituere potest conjux innocens. Habentur hæc c. 7. 8. 9. 13. x. 6. 2. 12. & 15. in 6. h. t. junctâ Bullâ Cœnæ. can. fin. caus. 24. q. 2. c. 6. & 7. de divortiiis. Econtra *Civiles & temporales* sunt I. Infamia *Juris & Facti*, Juris tamen requirit sententiam declaratoriam Judicis. 2. Intestabilitas tam activa quàm passiva, ita ut testamentum, vel codicillos, facere non possint, nec in hæreditate alterius succedere &c. 3. Inhabilitas ad omnes actus Civiles, ita ut in Judicio Actores, Testes, Notarios, Advocatos, Judices agere, vel officium publicum gerere non valeant. 4. Confiscatio omnium bonorum. 5. Amissio patriæ potestatis in liberos. 6. Amissio omnis privilegii & beneficii à Jure quibusdam specialiter concessi, uti est privilegium dotis, beneficium S. C. Maced. S. C. Vellejani &c. 7. Liberatio subditorum & vasallorum ab omni debito obedientiæ, fidelitatis, & obsequii, etiam juramentò promissum. 8. Ultimum supplicium; quia Hæresis non solum Religionis Christianæ ac salutis æternæ fundamentum tollit, atque in spiritualibus habetur eo loco,

loco, quo in Politicis crimen læsæ Majestatis, sed etiam summopere turpat tranquillitatem politicam regnorum & provinciarum. Habentur hæc
l. 9. 13. & fin. x. c. 2. 8. 14. 19. in 6. h. t. l. 4. 5.
1. & Auth. Credentes. Auth. Gazaros. C. eod.

Circa has pœnas notandum I. Civiles & temporales contra Laicos, qui sectantur Lutheri vel Calvini Sectas, in Germania locum non habere; quia per Pacificationem Religiosam in Comitibus Augustæ anno 1555. & Osnabrugis anno 1648. illi securitas & liberum Religionis exercitium publicò pactò fuit permissum. *Contra Laicos*, inquam; si enim Clerici vel Religiosi deficiant, & Lutheranam vel Calvinianam Sectam amplectantur, dictis pœnis adhuc subjacent (exceptò ultimò suppliciò, quod consuetudine abrogatum, & in aliam pœnam, etiam carceres perpetuos, commutatum est) quia Principes Laici in dictis Comitibus securitatem & jus civitatis Protestantibus paciscentes de Clericis & Religiosis, utpote sibi non subjectis, nihil potuerunt disponere. Econtra Canonicas & spirituales pœnas etiam in Germania adhuc procedere propter dictam rationem, cum pœnæ spirituales sint extra sphæram Potestatis Politicæ, & Summi Pontifices nunquam approbârunt tam favorabiles Hæreticis pacificationes, immo Innoc. X. in Bulla *Zelo Domûs DEI* Pacem Westphalicam, nempe Osnabrugis & Monasterii initam, expressè reprobavit. Excipitur tamen irregularitas, quæ fundari videtur in Infamia, quam diximus esse sublatam, uti & inhabilitas ad officia & beneficia Ecclesiastica, quam
 in

in conversis ad Fidem Catholicam, & in filiis hæreticorum, generalis consuetudo Germaniæ sustulisse videtur. 2. Pœnas in hæreticos statutas, exceptis quatuor ultimis Civilibus, & duabus ultimis Canonicis, etiam extendi ad credentes, receptatores, defensores, & fautores in crimine hæreseos, si tamen ex tali favore &c. & propter eum malus effectus sit secutus. Per *Credentes* intelliguntur, qui quidem actu non adhærent errori in Fide, vel hæreticæ doctrinæ, sed qui verbis vel factis ostendunt aliquo modo se credere, imò videntur poni in *c. 13. cit. §. credentes.* loco generis, omnes modos, quibus foveri aut defendi possunt Hæretici, complectentis. Gonzal. ad *d. c. & §. n. 6.* Limita tamen quoad privationem dignitatum & beneficiorum Ecclesiasticorum; quibus soli hæretici ipso Jure privati sunt, credentes autem & fautores privandi sunt primum per sententiam Judicis. per *c. 13. cit. §. credentes. & c. 12. h. t. in 6.* Denique 3. Actus Ordinis vel Officii Ecclesiastici ab hæretico exerceri quidem illicitè per se, non tamen invalidè, excepta absolutione Sacramenti à peccatis, & iis actibus, qui supponunt jurisdictionem Ecclesiasticam.

4. Quæres, an nullus alius, quàm summus Pontifex, polleat potestate absolvendi hæreticos, eorumque adhærentes, ab excommunicatione, & dispensandi in irregularitate? Non est sermo de articulo mortis, pro quo cessat omnis reservatio ita ut quilibet sacerdos absolvere possit à quibusvis peccatis & censuris, modò absolvendus prius præstet cautionem saltem juratoriam de satisfaciendo, & stando Ecclesiæ mandatis. *Bull. Can. cit.*

Trid. S. 14. c. 7. Per articulum mortis autem intelligitur etiam probabile mortis periculum sive ex morbo, sive ex instante prælio, vel periculosa navigatione, ut habet communior. Jam R. I. Utraque potestate pollet Episcopus (quo nomine probabilius juxta Leuren. Sanch. Dian. Garc. Roderiq. to. 1. qq. Regular. q. 61. n. 9. venit etiam Capitulum Sede vacante, & Prælati inferiores jurisdictionem quasi Episcopalem obtinentes, & Prælati Regulares quoad suos Religiosos, quibus similem jurisdictionem in suos tribuit c. Abbates. de privil. in 6. & S. Pius V. in quodam Motu proprio) in sua diœcesi quoad hæreticos occultos, seu non notorios, pro foro interno conscientia, at non per Vicarium Generalem, nisi huic, vel alteri, det specialem commissionem. Ita Trid. S. 24. c. 6. de Ref. verbis: *Idem & in hæresis crimine, in eodem foro conscientia, eis tantum (Episcopis) non eorum Vicarius, sit permissum.* Ubi Episcopis non tantum Delegatis Papæ, sed ut Ordinariis, uti notant allegati DD. id indultum est. Quam potestatem à Bulla Cænæ non esse revocatam, probabiliter docent Nav. Gutierrez, Lorca, Henriq. Chapeaville, Engel, & alii plures, quorum 24. recenset Barbosa de pot. Episc. allegat. 40. 21. contra Suar. Barb. Sanch. Piafec. Tusch. Pirhing, Reifensstuel &c. quia dispositioni Concilii Generalis non censetur derogari à Pontifice, nisi specialem illius mentionem faciat in constitutione revocatoria. c. 28. de Rescr. c. 3. de Capell. Monach. Sed Bulla Cænæ non facit specialem mentionem dispositionis Tridentinæ: ergo. Nec per dispositionem generalem derogatur priori specificæ.

c. ge-

c. generi de R. J. in 6. Trid. autem loquitur de hæresi *occulta*, Bulla Cœnæ autem de hæresi in genere. Confirmare dicitur Praxis nostram sententiam teste P. Böckn *h. t. n. 20.* & Chapeville in *Thesauro Casuum reserv. p. 2. c. 1. q. 3.* Ceterum hæreticus *occultus* esse censetur, quando publicè notorium non est (licèt aliqui sciant) eum esse hæreticum, & quidem, ut P. Böckn. *l. cit.* notat non abs re, *formalem*, licèt talis fortè fuerit, & hinc infert, licèt constet, aliquem vixisse in Secta, v. g. Lutherana, eum tamen ab Episcopo (& aliis privilegium habentibus) absolvi pro foro interno posse, si publicè non constet, illum fuisse in numero hæreticorum formalium, eò quòd plurimi ex hac Secta sint tantùm materialiter; quia nempe hæresis tali casu adhuc est *modo occulta*. Dein Episcopus, ut *Delegatus Sedis Apostolicæ*, habet quoque potestatem extra forum & tribunal Sacramentale Pœnitentiæ ab hæresi publica, & incurfa propterea excommunicatione, etiam pro foro externo absolvendi hæreticum, non relapsum, aut non hæresiarcham, seu novæ hæresis auctorem. *arg. c. 1. 1. pr. h. t. in 6. quæ* absolutio eatenus juvat, quatenus sublatâ per absolutionem excommunicatione quivis deinde Confessarius (à fortiori & ipse Episcopus) à peccato hæresis pro foro interno absolvere potest; nam Pœnitifici nullum peccatum est reservatum, nisi firmam annexam habeat censuram, ut docet communis

§. 2. Religiosi quoque Mendicantes extra Italiam vi specialis privilegii possunt absolvi ab hæresi pro foro interno. Sic Julius III. anno 1552. in quodam *Brevi*, postmodum confirmato

firmato vivæ vocis Oraculô à Gregor. XIII. 18. Martii anno 1584. indulfit Præposito Generali Soc. JESU vel per se vel per alios quoscunque à casibus hæresis, & alijs contra Fidem, & consequentibus censuris quibuscunque, etiam ortis ex lectione librorum hæreticorum, absolutionem; quæ facultas communicatur Provincialibus cum potestate communicandi alijs. *Compend. Priv. Societ. V. Absolutio §. 7. 8. 10. 11.* Sic Carmelitis discalceatis teste Gobat *tr. 7. Theol. Experim. n. 638.* amplissima potestas absolvendi ab hæresi à Clemente VIII. data est pro Gallia, Flandria, Germania, Polonia. Dein in Germania passim & quotidie Religiosi, Mendicantes saltem, recurrentes ad se in hæresi natos convertunt, & ab hæresi absolvunt, quin Romæ petant licentiam, vel illic reclametur. Siqui petant, potius ex superabundanti & ad melius esse, quàm ex necessitate censendi sunt petere. Adeoque pro hac responsione stat quoque Praxis. Unde in Germania non procedit propositio ab Alex. VII. damnata hujus tenoris: *Prælati Regulares possunt in foro conscientia quoscunque sæculares ab hæresi occulta absolvere.* Quin imò

§. 3. Non est improbabile, quòd hæresis in nostra Germania non sit casus reservatus quoad natos & educatos ab hæreticis. Probatur I. quia in his partibus frequentissima est hæresis; sed casus frequentissimos reservari non expedit, imò non consuevit, eò quòd ex una parte detur perpetua necessitas absolvendi, uti in Germania hæreticos quotidie ad Ecclesiam revertentes, ex altera verò detur nimia difficultas semper & toties

Pars II.

O o

ties

ties recurrenti ad Superiorem, maximè Romanam, uti DD. communiter advertunt, & ideo Laym. in *Conclus. Canon. de Jurisdic. c. 4. n. 73.* Wagnereck in *Exegesi l. 1. tit. 28. in c. licet in 6. Nota V.* Gobat. *tr. 7. cit. n. 371. in Appendice.* & reliqui communiter tradunt, Casus Papales ob nimiam frequentiam, vel impedimentum adeundi Papam, fieri Episcopales. Et ex hoc capite Episcopi passim dispensant, imo & Parochi, in jejuniis, & observatione festorum, eò quòd Papa præsumatur in casibus tam frequentibus nolle onus imponere semper recurrenti ad se. Notentur quoque ad rem præsentem verba P. La Croix, quamvis ipse videatur tenere oppositum, qui *l. VI. p. 2. n. 162.* sic ait: *Laym. Perlin. Gobat, & alii docent, Nos (Jesuitas) & NB. quoscunque approbatos in Germania absolvere ab hæresi, & lectione librorum prohibitorum, posse; quia hinc non est facilis, imò plerumque est moraliter impossibilis accessus ad Papam &c. Neque ideo est obligatio scribendi Romam &c.* Prob. 2. quia in Germania hæretici sunt tolerati, etiam in tantum, ut reversi non indigeant absolute pro foro externo, adeoque censure excommunicatio pro foro externo esse sublata generaliter: eà autem pro foro externo sublata cessat & reservatio pro foro interno, ut observant Farinac. Palao, Pirhing, Wagnereck *loc. cit.* Resfenstuel *h. t. n. 369.* & alii. Huc facit, quòd DD. Germani passim, & cum iis La Croix *de legib. l. 1. n. 637.* dicat, certum videri, Bullam Cæna quoad aliqua non obligare, vel saltem non cum illo rigore, & quoad pœnas (cur non & quoad reservationem, cum sit pœnalis?) non tam rigidè receptam esse.

esse. Prob. 3. Hæretici in Germania ad Fidem revertentes plerumque prius fuerunt materiales, saltem non publicè constat, fuisse formales: sed materiales nec indigent absolutione, formales verò, de quibus, quòd tales sint, publicè non constat, sunt occulti, & sic reservationi Papali non subjacent. Imò rectè dicitur, partem minorem, quam meò judiciò faciunt formales hæretici in Germania, regulandam esse juxta majorem, quam faciunt materiales, censuræ & reservationi Papali non obnoxii. Addidi tamen in Responsione, quoad natos &c. cum quibus, tanquam culpâ ab initio vacuis, utique mitiùs agendum, quàm cum illis, qui malitiosè ex Catholicis labuntur in hæresin; hos ego nolim à censuris & reservatione immunes habere.

Objic. Contra primam Responsonem I. Gregor. XIII. & Clemens VIII. teste Genuensi declararunt, per Bullam Cœnæ revocatam esse potestatem ab hæresi occulta absolvendi, Episcopis concessam à Tridentino. Imò Alex. VII. anno 1665. proscripsit hanc propositionem: *Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. die 18. Julii in Consistorio S. Congreg. Em. Card. visa & tolerata est.* 2. Idem declararunt Cardinales Tridentini Interpretes teste Fagn. & Vinc. Petra. 3. Contra Responsonem 2. Idem Alex. VII. damnavit hanc propositionem: *Pralati Regulares possunt in foro conscientia quoscunque saculares ab hæresi occulta absolvere.* R. ad I. Declaratio Gregorij XIII.

XIII. & Clem. VIII. meritò trahitur in duplum, tum quia in re tanti momenti oportuisset edere Bullam, de qua tamen non constat: tum quia etiam post dictos Pontifices non pauci docuerunt nostram sententiam nemine reclamante. Propositio illa ab Alex. VII. videtur esse damnata propter ultima verba, quasi propositio fuisset approbata in Consistorio Cardin. ut putat Moya in *qq. select. m. 3. q. 5. n. 5.* dein ex hac objectione plus non inferretur, quàm quòd Tridentinum loquatur de hæresi *occulta*, & Bulla Cænæ loquatur de hæresi *in genere*, & sic nihil probare nostrum argumentum ex hoc capite petitum: interim tamen salva manere possunt alia argumenta. Ad 2. Declarationes Cardinalium non habent vim, nisi approbatae sint ab aliquo Pontifice, & producantur in forma authentica: sed de neutro constat. Ad 3. (quod etiam ad priora duo applicari potest, & bene notetur) licet id universaliter verum sit, & admittendum in locis, ubi hæresis non est adeò frequens, & ubi specialia non habentur privilegia, nec pugnant rationes aliæ: in Germania tamen non stringit, præsertim de natis in hæresi, tolerantis, plerumque materialibus, ac frequentissimè ad Fidem revertentibus, uti probant nostra fundamenta, maximè pro tertia Responsione allata. Longè aliter namque discurrendum est de hæresibus in Germania, quàm in Italia, Hispania &c. ubi vel nulli sunt, vel saltem non tolerantur, nisi nascuntur, sed malitiosè fiunt.

6 Dico 2. Legere scienter & sine licentia in materia notabili, ex quocunque fine etiam honeste libros hæreticorum, seu ab hæreticis scriptos trahentes

stantes de Religione, v. g. de Ecclesia, Mysteriis fidei, Sanctis, bonis operibus, peccatis, Theologia &c. vel hæresim continentes, imò tales libros retinere, imprimere, defendere, graviter est prohibitum, & quidem sub excommunicatione per Bullam Cænæ reservata Pontifici. Ita in thesi DD. Catholici plerique omnes propter *c. 4. h. t. Concil. Constant. s. 8. Concil. Lateran. sub. Leone X. sess. 10.* & variorum Pontificum *Constitutiones*, maximè *Bullam Cænæ casu 1. Consonant l. 3. §. 1. C. de Sum. Trinit. l. 6. 8. & 16. C. h. t.* Ratio est duplex, nempe detestatio Auctorum hæreticorum, & periculum perversionis, quod saltem generaliter dari præsumitur, licèt in particulari casu per accidens non detur. Et ubi datur periculum hoc, non solum Jus Positivum Humanum, sed etiam Divinum & Naturale prohibet. Excipe pro nostra Germania libros Philosophicos, Medicos, Juridicos, Politicos, & plerosque Historicos, licèt hæreticos habeant auctores, & hinc indè hæresim inspergant, non tamen ex professo tradant, nec deditâ operâ (ut tamen Sleidanus, Münsterus, & Aventinus, Historici faciunt) in contemptum & vilipensionem Religionis Catholicæ, & hæresis commendationem, suos vulgent libros; hos enim libros Hæreticorum, incidenter solum inspersam hæresim continentes vel non comprehendit Bulla Cænæ, ut existimat Reiffenstuel *h. t. n. 51. seqq.* vel consuetudo communiter recepta in Germania permittit, & declarat, Bullam Cænæ quoad hos libros inibi non esse receptam, ut probabilius censet Laym. & alii plerique Germani, qui post ipsum scripserunt. Et planè sine scrupulo

legi & retineri hos libros, notoria Praxis ostendit. A fortiori hoc procedit de lectione & retentione librorum ab Hæreticis editorū, qui nec de Religione ex professo tractant, nec hæresim ullam habent inspersam, licet aliàs à Pio IV. lectio horum librorum sit prohibita sub excommunicatione reservata. Cæterum etsi *Historicos* hæreticorum libros legere de Jure Ecclesiastico prohibitum in Germania non censeam, hi tamen præ cæteris possunt esse noxii incautis, ac imperitis, maxime Juventi, è cujus manibus eos omnes, si possem, eriperem, eò quòd nunquam soleant scribere historiam veram, ac plerumque falsa, & ordinariè in Papa, Statùs Ecclesiastici, Conciliorum &c. vilipensionem vel contemptum cedentia falsò adducere, probrosa immiscere, laudabilia dissimulare, Catholicorum doctrinam & ritus ludicrè ac per famas proponere; curiosa econtra immiscere ad pellicendum Lectorem, ac de suis tum rebus tum personis plausibiliter loqui &c. ut inter alios facit tam notus quàm mendax Hübnerus, qui liberrimè dicit, quod vult, & nihil omnino probat, pestilent & fallacissimus pseudo-Historicus. Et hujusmodi *Historicos* legere multis vetat Jus Naturale, ut pridem advertit Doctissimus Becanus.

- 7 *Objic.* 1. Licitum est legere libros Paganorum & Judæorum etiam de Religione tractantes: item libros Origenis & Tertulliani, qui fuerunt hæretici: ergo & aliorum Hæreticorum libros, etiam de Religione tractantes. 2. Si hos libros legere & retinere non licet sub pœna excommunicationis, plurimi viri, cæteròquin docti & probi, in locis, ubi Hæretici vivunt immixti Catholicis, & omnia

omnia sciantur libris Hæreticorum, uti Augustæ
 Vindelicorum &c. erunt excommunicati; quia
 passim legunt per modum Novellarum tractatus
 Controversificos ac de Religione tractantes, ab
 Hæreticis editos, & vix ibi domus vel bibliotheca
 reperitur, in qua non sint & retineantur libri Hæ-
 reticorum: sed hoc durum est dicere, & incredi-
 bile: ergo. *¶* ad 1. Prohibitio Ecclesiæ de li-
 bris Paganorum &c. nulla exstat, nec ad li-
 bros antiquorum Hæreticorum, quorum errores
 jam sunt extincti, & ideo periculum indè legenti-
 bus non imminere præsumitur, se extendit. Ubi
 tamen legentibus immineret periculum perversio-
 nis, vetat Jus Naturale. Ad 2. Hæc objectio tan-
 valida mihi videtur, ut planè cum Laym. existi-
 mem, Bullam Cœnæ non ubique in nostra Ger-
 mania in omni rigore receptam esse, nec ubique
 observantiam ejus in toto rigore, & quoad pœnas,
 urgeri à Summo Pontifice, qui prudenter præsu-
 mitur consentire in non observantiam, ubi con-
 traria consuetudo nimium quantum invaluit, & ta-
 les sunt circumstantiæ, in quibus observantia rigi-
 da urgeretur sine fructu, imò cum animarum gra-
 viori detrimento. Proin sicubi propter Hære-
 ticos Catholicis immixtos (aliter censeo de no-
 stra Bavaria, & locis, ex toto Catholicis) passim
 retineri soleant (vel etiam legi, ad quod tamen
 plus requiri putem) libri hæretici, retentionem
 (vel lectionem quoque) à Bulla Cœnæ, utpote
 usu non recepta quoad hoc, non prohiberi existi-
 mo. Id quod indicavit vel supposuit, laudatus
 Becanus. *to. 2. tr. 1. de fide c. 15. q. 80. n. 5. &*
Ludov. Engel in Manuali p. 3. c. 2. de Penit. in

Catal. Excomm. Quidquid in oppositum dispo-
 ret fusè P. Reiffenstuel *h. à n. 79. usque ad n. 93.*
 cujus argumenta ex generalibus principiis, que
 tradidi ad *titt. de Constit. & Consuet.* haud diffi-
 culter solvi posse existimo. Hic tamen præclarus
 Auctor paulò pòst suum rigorem temperat non
 nihil, dum Monasteriis Religiosorum permittit
 absque speciali licentia *retentionem* librorum hæ-
 reticorum, etiam de Religione tractantium, imò
 etiam ab hæresiarchis editorum, in loco separato
 & clauso, ex ratione, quòd vel Religiosi habeant
 privilegium, vel quòd ferè in quovis Monasterio
 in locis hæresi infectis, obtineant vel obtentum
 probabiliter sint unus vel plures à Sede Apostolica
 mediatè vel immediatè licentiam legendi tales li-
 bros, in ordine ad meliùs confutandos Hæreti-
 cos, aut alia de causa, quæ licentia frustra daretur,
 si hujusmodi libros asservare non liceret.

8 Quæres an præter libros hæreticos etiam alii
 sint prohibiti? R. sunt, & quidem in *Indice libro-
 rum prohibitorum*, quem Pius IV. juxta decretum
 Concilii Trident. primitus curavit confici, postea
 verò alii Pontifices, nominatim Sixtus V. & Cle-
 mens VIII. continuârunt, maximè Alex. VII. cui
 etiam posteriores usque ad hodiernum diem se-
 lent novos apponere. Libri hujus Indicis sunt
 triplici classe. In *prima classe* censentur, qui sunt
 prohibiti propter Auctores hæreticos, si vel tra-
 ctent de Religione, vel ex professo hæresin con-
 tineant. Ad *secundam classem* pertinent, qui sunt
 prohibiti propter doctrinam, quam continent
 non sanam, suspectam, scandalosam, bonis mori-
 bus aut fidei repugnantem, v. g. res magicas, si
 per-

perstitiosas, obscenas &c. quisquis fuerit Auctor. Quòd revocant libros Juridicos, Medicos, Philosophicos, Politicos, Historicos Hæreticorum hinc indè hæresim inspergentes, & non nisi obiter probatam. Ad *tertiam classem* spectant libri, ob doctrinam, siue Religioni siue bonis moribus contrariam, damnati, quorum tamen Auctores latent, nec satis sunt cogniti, an sint Hæretici, vel alii: qui libri sæpius sunt pestilentissimi & maximè inverecundi. Qui legunt libros *primæ classis*, incurrunt excommunicationem reservatam per se juxta superius dicta: qui *secundæ & tertiæ classis*, si de Religione non tractent, nec ex professo hæresim propinent, nullam excommunicationem incurrunt, si tamen hæresim ex professo tradant, legentes incurrunt excommunicationem non reservatam. Sed, saltem quoad pœnam, Index librorum prohibitorum *quoad secundam & tertiam classem* non est receptus in Germania. P. Engel n. 9. Pariter non est receptus quoad illos libros, qui Catholicos habent Auctores, in hunc Indicem relati propter unam vel alteram doctrinam, quam continent, non satis consonam cum Theologia, SS. Canonibus, Pontificum Constitutionibus, aut quia in certa materia excedunt, scribendo vel gloslando super materia, de qua non licet &c. uti sunt v. g. *Manuale Regularium* Francisci Pellizarii, *Privilegia Regularium* Brunonis Chassiacini, *Collectanea* Augustini Barbosæ &c. nam non obstante, quòd tales libri reperiantur in dicto Indice, passim tamen tenentur & leguntur. Reiffenstuel n. 119. apud quem plura vide de hoc Indice.

2 Dic 3. Quamvis Hæretici formales sint omnes
 excommunicati, uti & eorum credentes &c. c. 7.
 8. h. t. *Bulla Cæna.* si tamen nominatim non sint
 denunciati tanquam excommunicati, dicuntur *to-*
lerati, ita ut cum ipsis communicare liceat. Com-
 munis post Bullam *Ad evitanda* Martini V. non ta-
 men in Divinis, & in crimine hæresis, & in Matri-
 monio cum ipsis contrahendo, saltem regulariter.
 Item ubi est periculum perversionis, aut contem-
 ptus Religionis Catholicæ; quia id prohibet Jus
 Naturale, ac Jus Divinum, hæreticum hominem
 devitari jubens. Unde, cum hæresis sit crimen
 DEO summè injuriosum, animabus maximè pe-
 noxium, Reipublicæ turbativum, atque Hæresis
 à SS. Patribus August. Chrysof. &c. dicuntur *pe-*
jores Paganis & Judæis secundum quid, *diaboli*
progenies, organa Sathana, pestes & lues Fidei,
fraudis propugnatores, clibani impietatis, & gor-
gites omnium malorum, non licet per se Catho-
 cis eos in sua territoria recipere concessò domici-
 liò, vel etiam suæ Sæctæ exercitiò, aut recepto
 tolerare, cum præter Jus Naturale & Divinum re-
 clamet etiam Humanum utrumque in c. 9. *f. Ho-*
tuimus. c. 13. f. 2. l. 2. 5. Auth. Si verò & Auth.
Gazaros. C. h. t. nisi nempe necessitas cogat, aut
 majoris mali & Religionis detrimenti periculum,
 si non recipiantur vel non tolerantur, aut nisi per
 pactum vel contractum aliunde validum (valere
 autem non possunt, nisi ineantur ad evitandum
 majus periculum Religionis Catholicæ, aut ad
 majus ejusdem bonum procurandum) semel sint
 recepti, & nova causa justa expellendi non super-
 veniat; quia pacta, præsertim publica, adeoque
 fides

fides etiam hostibus, infidelibus, adeoque & Hæreticis semel data, servari debent, sic exigente Fidelitate & Justitia, Jure Gentium, & Scriptura S. 2. Reg. 21. v. 6. 7. Per hoc tamen non liberantur Hæretici ab obligatione redeundi ad Ecclesiam Catholicam, & restituendi eidem ablata. Quid sentiendum de fœdere, quod Catholici ineunt cum hæreticis, quo petunt ab ipsis auxilia temporis belli, vel ipsis promittunt, præsertim contra Catholicos, fusè, accuratè, & ardenti zelo discutit P. Reiffenstuel à n. 157. usque ad n. 225, h. t.

Dico 4. Disputare cum Hæreticis de rebus Fidei I^o dei, privatim aut publicè, prohibitum est Catholicis Laicis, etiam doctis, de Jure Canonico. c. 2. §. 1. h. t. in 6. Clericis autem, qui satis periti non sunt, uti & Laicis imperitis, Jure Naturali. Ratio, quia Hæretici, præsertim errorum Magistri, sæpe sunt versipelles, dolosis argumentis & subdolis effugiis assueti, & exercitati, proin imperiti fortè succumberent cum scandalo, ac tum suò tum audientium periculò. In Germania tamen, & in locis, ubi Hæretici degunt immixti Catholicis, etiam Laicos, rerum Polemicarum peritos, quoad disputationem privatam non stringit hæc Juris humani prohibitio, vel nunquam recepta, vel rursus per consuetudinem abrogata. Sanch. Becan. Laym. Pirh. Wiestner, Sannig. &c. sæpe tamen disputare cum Hæreticis non expedit; vel enim sunt *formales*, effrontes, & obfirmati in sua opinione, & præstat sequi consilium vel præceptum S. Pauli, *hæreticum hominem post unam & secundam correptionem evita. ad Tit. 3.* vel sunt *materiales*, & fortè causam habes timendi, ne in erro-
nea

nea sua Secta perseverent, etiam edocti veritatem Catholicam; atque tunc abstineas, ne ex materialibus facias Hæreticos formales. Consultius & utilius longè ages, si tales instruas & doceas modum eliciendi contritionem perfectam, vi cuius justificari & salvari poterunt. Si verò sint materiales, & spes conversionis sit, vel formales, quidem & absque præsentium scandalo pugnam evitare non possis, avidè arripienda est disputatio à fatis perito. Sed

II Quæres, quomodo disputandum cum Hæreticis? R. I. duplex est modus cum ipsis disputandi, nimirum *aggressivè* sustinendo partes *Argumentantis*, & *defensivè*, sustinendo partes *Defendentis*. R. 2. melius facis, si disputes defensivè, quod semper poteris facere; nam Hæretici sunt aggressores consequenter *Actores* adversus Catholicos, in possessione veritatis & veræ Christi Ecclesiæ existentes, eosque arguunt defectionis, idololatriæ, errorum in Fide, ac proin ipsi hæc objecta probare tenentur, & argumentantis vices sustinere. Si igitur *defensivè* te habeas, & cuncte velis expedire, ac omnia Adversarii argumenta quasi in cunis suffocare, & elidere, nega ipsi hæc quatuor, vel unum ex illis. 1. quòd detur aliqua scriptura, in qua contineatur Verbum DEI. 2. si hoc liberaliter velis transmittere, nega quòd in his ipsis libris, quos Adversarius habet pro Scriptura sacra, contineatur Verbum DEI, & sint vera Scriptura sacra. 3. quòd versio & editio Scripturæ quam allégat, sit incorrupta; nam Originale tibi exstat, & produci nequit. 4. Si hæc omnia velis gratuitò (non enim teneris; nec ipse in fine

prin-

principiis poterit infallibiliter probare, utpote rejecto Verbô DEI traditô, & auctoritate Ecclesiæ, ex qua sola certò & infallibiliter probari hæc possunt) permittere, tum nega, quòd textus, quos contra te turmatim adducet, ut obruat, confundat, vel terreat, habeant illum sensum, quem Adversarius intendit. His negatis impossibile ipsi erit vel unicum articulum, inter nos & ipsos controversum, v. g. de Invocatione Sanctorum, Purgatorio, Justificatione, bonis operibus &c. fati & *infallibiliter* (quod ad articulum Fidei absolute necessarium est) probare, quia necdum probavit infallibiliter, & in suis principiis in æternum non probabit *infallibiliter* & certò, existentiam, canonem, versionem incorruptam, & sensum genuinum S. Scripturæ. Et sic certissime triumphabis tanquam possessor veritatis Catholicæ.

¶ 3. Quòd si tam peritus tibi videaris, ut *aggressive* congredi possis, & velis, non instrue pugnam circa materias particulares, v. g. de Confessione auriculari, præsentia Christi in Eucharistia extra usum, & sine pane &c. sed circa principia generalia, Ecclesiam aut Judicem infallibilem controversiarum: v. g. probando veritatem Ecclesiæ Catholicæ ex notis veræ Ecclesiæ, aut falsitatem Sectæ Lutheranæ aut Calvinianæ: ex priorè sequitur, omnes articulos, quos credit Ecclesia Catholica, etiam in particulari, esse veros, cum vera Christi Ecclesia errare nequeat in ullo articulo, aliàs eo ipso non esset vera Ecclesia: ex posteriore, nullum articulum à Catholica Ecclesia diversum, quem credit illa Secta vel negat,

verum

verum esse, & debellatum est. Lutheranum v. g. sic poteris, aggredi: vel tua Ecclesia est nova, vel antiqua? *si nova*: ergo non est illa, quam Christus fundavit, & tradiderunt Apostoli, adeoque non Ecclesia Christi, non Apostolica: *si antiqua*; ubi ergo fuit ante Lutherum? nulla gens, nulla provincia, nulla civitas ostendi potest, que sic crediderit, sicut nunc Lutherani, vel Lutherus docuit: & utique ovum non est ante gallinam. Aut sic instabis: vel Ecclesia tua est fallibilis, vel infallibilis: *si fallibilis*, fluctuare debes in omni articulo, & in nullo es certus, sicut tamen Fides Divina infallibiliter certa esse debet: *si infallibilis*, unde habet hanc prærogativam? an quia est Ecclesia Christi supra petram ædificata, cui porte inferi nunquam prævalere possunt, & cujus fides nunquam deficere? sed hoc ipso Ecclesia Romano-Catholica est vera, consequenter tua, que illi in multis contradictoriè opponitur, necessario est falsa; nam juxta te, saltem olim, aliquot à Christo sæculis, Romano-Catholica fuit vera Christi Ecclesia, supra petram ædificata, insuperabilis ab Orco, indefectibilis in fide: ergo adhuc est talis, & vera Christi Ecclesia. Vid. meus *Cursus Theologia Polemica*. Si confugiat ad Scripturam, dic ipsi, unde sciat, nunc primùm innotuisse Mundo genuinum sensum Scripturæ, & totam antiquitatem errasse, veram Christi Ecclesiam totaliter periisse? An prudenter credibile sit, Lutherum, hominem votifragum, blasphemum, rebellem, malèdicum, fordidum, &c. & multiplicem apostatam, nullo signo viri sancti aut à DEO missi præditum &c. ejusque affectas meliùs intellexisse

Scri-

Scripturas sacras, quàm Patres antiquos sanctissimos & illuminatissimos, totùmque fidelium Cœtum? Id planè citra temeritatem & insaniam summam cogitari aut dici nequit.

Dico 5. Judex in causa hæresis competens privativè est solus Ecclesiasticus, & quidem in qualibet diœcesi Episcopus, & Sede vacante Capitulum Cathedrale. Communis & certa *exc. 9. 13. x. 18. h. t. in 6. Constit. Quia aliàs. Gregorii XIV. Constit. Licèt aliàs. Alex. VII. In Hispania verò & Italia Officium S. Inquisitionis, ut vocatur, ex personis Ecclesiasticis constans. c. 6. 8. 11. in 6. & Clem. 1. eod. At non exclusò Episcopò. In Germania, & locis, ubi non viget dicta Sacra Inquisitio, solus Episcopus totam gerit curam, & vocatur *Inquisitor Natus* in sua diœcesi: qui tamen in Germania contra Hæreticos Laicos procedere nequit, utpote toleratos, uti & contra Clericos tantum, ut propter crimen hæresis degradati tradantur Curia Sæculari puniendi, saltem vi consuetudinis. Admittuntur in hoc crimine pro testibus, qui aliàs non sunt idonei. uti excommunicati, socii criminis, perjuri &c. *c. 5. & 8. h. t. in 6.* Procediturque de plano, & summarè, nec nomina testium manifestantur. *c. ult. eod. in 6.* Sed *Objic. 1.* Prælati Regulares, etiam non exempti, procedunt in causa hæresis contra suos Religiosos, quia apostatas capiunt, judicant, puniunt, ut patet ex praxi: ergo respectu Regularium Judex non est Episcopus. *2.* Solius Papæ est declarare, an aliquid sit hæresis vel non: ergo solus Papa cognoscere & judicare de hæresi potest. *¶ ad 1.* procedunt ex consuetudine in Germania. *C. ant. de**

de Jure Scripto & Communi. *N. ant. & conf.*
 Ad 2. Solus quidem Papa potest in dubio decernere ac definire, an dogma vel doctrina sit hæretica, nec ne; suppositò autem, quòd aliunde, ex SS. Litteris, vel ex prævia Pontificis definitione, aliquid certò sit hæresis, de hac cognoscere, judicare, & reos punire Papa concessit quoque Episcopis, & Inquisitoribus in hæreticam pravitatem.

TITULUS VIII.

De Schismaticis, & Ordinatis
ab eis.

SUMMARIUM.

1. 2. *Quinam dicantur Schismatici, & quantum eorum pœna.*
3. *An validè conferant Ordines.*

Schismatici, à schismate, latine *scissura*, sic dicti sunt, qui se ipsos ab unitate Ecclesiæ pertinaciter separant, ejusque Capituli Summo Pontifici, obedire, & uniti universi Ecclesiæ corpori esse detrectant. Differunt ab Hæreticis, quòd nullum negent fidei dogmata, sed solùm unitatem Ecclesiæ scindant per inobedientiam erga Summum Pontificem ceu caput Ecclesiæ. Adeoque schisma potest esse prorsum seu sine hæresi, licet hæresis esse nequeat sine schismate. Interim tamen ordinariè, saltem diu, nec schisma sine hæresi esse solet; qui enim pertinaciter negat obedientiam Pontifici, quæ